

تیکهلبوونا شیعی د رۆمانین "سدقی هرۆری" دا

عبدی حاجی محمد* و رمضان حجی قادر**

*خانەنشین** پشکا زمانی کوردی، کولێزا پەروردا بنیات، زانکویا دهۆک، هەرێما کوردستانی-عێراق
پشکا زمانی کوردی، کولێزا پەروردا بنیات، زانکویا دهۆک، هەرێما کوردستانی-عێراق

((مێژوو وەرگرتنا فە کولینی: 31 تیرمه، 2021، مێژوو و رەزامەندیا بە لافکرینی: 8 کانونا دووی، 2021))

پوختە

د فی فە کولینیدا چەوانییا تیکهلبوونا شیعی ل گەل رۆمانین "سدقی هرۆری" هاتییه باسکرن. د ئەفان رۆماناندا ب هەردوو دارێژتین کلاسیک و نازاد شیعر هاتییه مەزراندن، کو ژ نفیسینا رۆمانفیسسی ب خۆنە و دوو دێرزی ژ داستانا "مەم و زینا ئەحمەدی خانی" هاتییه وەرگرتن. دیسان ب کارهینانا زمانی شیعی ژ لایێ رۆمانفیسسی فە هاتییه پەیره و کون. زمانی رۆمانان هەمی نە زمانەک شیعییه، وەلی د گەلەک رستە و پەرە گرافاندا زمانەک ئاست بلند، کو دگەهیتە پلاروانیژی و لادانین زمانی و پارادوکس بکارهینایه ئانکو ئەم نابیننزمان وەکو ئالافەکی سادە تێ ئارمانج ژێ فە گۆهاستنا بوویدران بیت، ل فیری ئەگەر (چ گۆتن) یا گرنگ بیت، (چەوا گۆتن) یا گرنگرە و ئەفە ژێ ئیک ژ بنەمایین شیعییه تێ یە دەمی دەربرین ژ هەستان ب رەنگەکی بیت کو کارتیکرێ ل خویندەفانی بکەت و د میشکی وی دا دەنگفەبدەت و ژ لایێ دەررونیفە ب کەفیتە د بن باندری فە ئەو نفیسین ژ تیکستەک ئاسایی بەرەو شیعییه تێ فە د چیتل وان جەهان خویندەفان هەست دکەت یێ شیعییه کی دخوینیت نەک پەخشانه کی.

پەفین کالی: رۆمان، شیعر، تیکهلبوونا ژانران، زمانی شیعی.

پیشەکی

رۆمانی، کو دشیانین وی دایه ئاریشین دکەفنه پیشیا جفاکی ب بەرفرههی و کیر و هیرک باسبکەت و دشیت مفای ژ هەمی جۆر و ژانران وەر بگریت. رۆمانا کوردی ژێ ژفی چەندی بی بار نینه و "سدقی هرۆری" ژێ ب هەمان شیوه مفا ژ جۆرین دی یین ئەدەبی وەرگرییه و ژ وان ژێ شیعر د رۆمانین وی دا دەهینە دیتن. میتودی فە کولینی سالوخی - شیکارییه. دبنه کوکا خۆدا ژ تیزا دکتورایی یا ب نافونیشانین (تیکهلبوونا ژانرین ئەدەبی د رۆمانین "سدقی هرۆری" دا) هاتییه وەرگرتن و بو فە کۆلینە کا

تیکهلبوونا جۆر و ژانرین ئەدەبی ژ کەفندا هەبوو و هەیه، گەلەک جاران ب مەبەست نفیسەر فی تیکهلهیی دکەت و گەلەک جاران ژێ بی مەبەست بەلکو سرۆشتی ئەدەبی ئەوه، کو تیکهلهلی چیدبیت، ئەگەر ئەم سەحکەینه رۆمانی کول چاؤ شیعی ژانرەکی نوییه و درەنگ پەیدا بوویه، و مفا ژ رەگەزین کەفن وەرگرییه، ئەفجال گەل پەیدا بوونا رۆمانی شیعر چوویه د ناؤ رۆمانیدا ئەوژی ژ بەر بەرفرههی و فورمی

هه‌له‌هینجیپراو هاتییه ناماده‌کرن، فه‌کولین ژبلی پوخته‌ی و پیشه‌کی و نه‌نجام و لیستا ژیده‌ران، دوو سه‌ره‌بابه‌تان ب خو‌فه‌ دگریت، نه‌وژی:

1- تی‌کستین شیعی: پشتی ژلایی تیوریفه هاتییه باس‌کرن ب پراکتیک نمونه ژ رومانان وهرگریته، نه‌فه‌ژی بوویه دوو لایه‌ن. ئیک: تی‌کست ژ شاعیره‌ک دی هاتییه وهرگرتن. دوو: تی‌کستین شیعی ژ نقیساندنا رومانقیسی ب خو بووینه و د رومانیدا مه‌زراندینه.

2- شیعییه‌تا شیوازی یان ژی زمانی شیعی: ل بن فی سه‌ره‌بابه‌تی باس ل زمانی شیعی هاتییه‌کرن و هنده‌ک رسته و په‌ره‌گراف وه‌کو نمونه ژ هه‌رسی رومانان هاتییه وهرگرتن، زمانی وان ژ په‌خشانه‌کا ساده به‌ره‌و زمانه‌کی نه‌ده‌بی یی ناست بلند و پری ئیحا و ره‌وانیژی چوویه.

تی‌که‌لبونا شیعی د گهل رومانی:

هه‌ر ژ که‌فندا تی‌که‌لبونا ژانر و جورین نه‌ده‌بی هه‌بوویه ب تاییه‌تی شیعی و په‌خشانی (تی‌که‌لبونا شعری و په‌خشانی د هیته هژمارتن یه‌که‌م تی‌که‌لبونا جوران کو نه‌وژی ژ سروشتی نه‌ده‌بییه و نه‌ نقیسه‌ره ژ نه‌نقه‌ست وه‌دکه‌ت))⁽¹⁾ له‌ورا نه‌م د بینین شیعی گه‌له‌کا تی‌که‌لی رومانی بووی ((دیارتین تی‌که‌لی د نه‌قه‌با رومانی و هه‌می جورین دی یین نه‌ده‌بی دا، د گهل شیعی بوویه))⁽²⁾ و رومانقیسان مفایه‌کی باش ژ فی جوری دیتییه و د به‌ره‌میین خودا به‌رجه‌سته کرییه، ره‌نگه‌ نه‌فه‌ژی بووی چهن‌دی بزقریت کو

گه‌له‌ک رومانقیس ل ده‌ستیکی شاعیر بووینه و پاشی بو دیاربوویه کو رومان به‌رفره‌ه‌تره و پتر دشیته گوه‌رین و ئالوزین سه‌رده‌م ب خو‌فه‌ بگریت ((نه‌گه‌رین شاعیر ژ شاعیری به‌ره‌و رومانقیسی ب برین نه‌وه کو رومانان د شیته دهربرینی ژ نه‌وان گوه‌رینان بکه‌ت نه‌وین د جفاکی دا چیدین))⁽³⁾ له‌ورا به‌ره‌و گوره‌پانا رومانقیسی چووینه. رومان ب خو ژی ((تی‌که‌له‌که ژ جورین شیعییه‌تی))⁽⁴⁾. “سدقی هروزی” به‌ره‌میین خو تهرخانکرینه بو دوزا گه‌لی خو، نه‌وی فیایه ب نقیسنین خو ملله‌تی کورد ژ خه‌وا شیرین هشیاربه‌که‌ت، نه‌فجا ده‌می شیعی تی‌که‌له‌لی رومانی دکه‌ت مه‌به‌ستا وی نه‌وه پتر گیانی هه‌ست ب به‌رپرسیاری ب چینیت و دیاره شیعی زمانی نازک و هه‌ستلقین دقیت. نه‌گه‌ر زمانی رومانی زمانه‌کی ساده بیت داکو خوینده‌فان ب سانه‌هی تی‌گه‌هیت، شیعی د رومانیدا هاتی بکاره‌ینان هه‌مان زمانی ساده و سانه‌هی تی‌گه‌هه‌شتی یه. شیعی د رومانی دال سه‌ر دوو ئاستان د هیته‌دیتن، نه‌وژی تی‌کستین شیعی و شیعییه‌تا شیوازی:

1- تی‌کستین شیعی:

نه‌گه‌ر مه‌بقیته نه‌م شیعی د چارچوو‌فه‌ک جی‌گیردا پیناسه بکه‌ین نه‌فه ئیکجار کاره‌کی زه‌مه‌ته، چونکی گه‌له‌ک پیناسه بو شیعی هاتییه‌کرن هه‌روه‌کی (تودورؤف) دبیزیت: ((نه‌شین پیناسه‌یه‌کا ئیک‌لا‌که‌ر بو شیعی بکه‌ین، چونکی شیعی هه‌رگا‌ژ ژ شاعیره‌کی بو ئیکی دی، یان ژ

فەکیشا تا کو ب درستاھی جهی خو گرتی ئە گەر ژ گوفارا ژین" یا سته مبولی دەستپیکەین کو شیعرا نوی تیدا هاتییه بە لافکر⁽¹²⁾ و بزاین هندهک شاعیرین کورد تا کو پشتی سەرهادانا 1991 ی ژی شیعرا ب کیشا عەرروزی د فەهانندن⁽¹³⁾ دی بیتە نیزیکی سەد سالان ئە فە ژی وی چەندی دیاردکەت کو شیعرا نازاد نە ب بپارەکی بە لکو هیدی هیدی گوهرین ب خو فە دیتینە و قالبی شیعرا کەفن شکانیدییه، شاعیر هەبوویە سەر و ئیکگرتی ب کارئینایە لی کیشا عەرروزی پشت گوهر خستییه، هەبوویە کیشا عەرروزی و سەر و هەردوو پشت گوهر ئیخستینە و خو ژ کوت و زنجیرین کەفن رزگارکریه و ب فی چەندی نافلیکرتین جودا پەیدا بووینە، وەکی ((شیعرا رەها شیعرا نازاد و پەخشانه شیعرا))⁽¹⁴⁾، ل بن چ ناؤ بیت ئە ژ جورە گرنگی ب سەر وایی و کیشا عەرروزی نادەت، ئەو ل سەر بناغەیی یە کەیین ریتمی د هیته فەهانندن و گرنگی ب ویتی نوی بی شیعری د دەت و فورمین نوی پیشکیش د کەت ((شعرییهت، لە جیاتی ئەو هی قافیە دروست بکات. بە شعرییهت دروستی دەکات. لە جیاتی ئەو هی بە موسیقای عەرروزی شیعری دروست بکات، بە موسیقای ناوکی دروست دەکات یان هەر وەها بە وینە نوی و فورمی تازه))⁽¹⁵⁾. لەورا ئە گەر ئەم سەحکەینە هندهک پەخشانا ژ دی گەلەک ژ رەگەزین شیعری تیدا بینین.

دە فەکی بو ئیکا دی دگوهرپینی دایه))⁽⁵⁾ وەلی ب رەنگەک گشتی دیژن شیعرا لیریکی رەنگفەدانا رەوشا نافخویا شاعیرییه (ئە فە شیعرا دەرپینە ژ رەوشا روحی و رەوشا دەررونی و ناهیتە کورترکن، ئە گەر ب رپیا دەرپینی نە بیت))⁽⁶⁾ دیسان دیژن شیعری ((شیانین نازاندنی هەنە و ژ وژدانەک کویر دەر د کە فیت))⁽⁷⁾. ئە فە شیعرا گەلەک جارن ب شیعرا لیریکی و گورانی یان خۆدی هاتییه نافکر، چونکی ((ئەو پتر دەرپینی ژ دیتن و فیریانین شاعیری دکەت))⁽⁸⁾. راستە شیعرا ژ دەررونی شاعیری دەر د کە فیت و ئەو هەلگرا خەم و کوفان و خوشین و بیه، لی چونکی شاعیر تاکە کە ژ جفاکی و مروفاپەتی، دەمی ئەو دەرپینی ژ خو دکەت ئەو دەرپینی ژ ئەندامەکی جفاکی و مروفاپەتی دکەت ((دەرپینی ژ نافەرۆکە کا راستە قینەیا دەررونی مروفاپەتییه، ب رپیکا دیارکرا نالین تایه تین تیدا، چونکی شاعیر دەرپینی ژ دەررون و هزرین خو دکەت))⁽⁹⁾. و د هەمان دەم دا ئەو میراتگرا ناخی مروفاپەتییه یه ((شیعرا کۆرپە و میراتگری ناخی مروفاپەتییه))⁽¹⁰⁾. تیکستین شیعری د رۆمانی دا جەهەک تایهت وەردگرت ئە فجا چ شیعرا کلاسیک بیت کو خۆدان کیش و سەر وایەک یە کگرتی و تایهتە یان شیعرا نازاد بیت، ئەوا ب ئنگلیزی د بیژنی "free verse" و ل لایی ئەورۆپیان ((مەبەست ژی ئەو شعرە ئەوا نە ب کیشی و نە ژی ب سەر وایی پیگیر))⁽¹⁰⁾. ئە فە جوری شیعری د ئە دەبی کوردی دا ب چەند قوناغان و سەر دەمەکی دویر و دریز

تیکەلکرنا شیعری د رۆمانیدا ژى ب دوو جوړان د هیتە ئەنجامدان و ب فی رهنگی ل خاری:

1-1 وه رگرتنا شیعرا شاعیره کی دی، ئانکو شیعرا نه ژ نفیسینا رۆماننقیسی بیت بەلکو راسته وخو ژ دیوانه ک یان دهستخه ته کا شاعیره کی دی وه رگرتبیت و وه کو دهقه ک سه ره خو جهه ک تایهت بده تی و ژ دهرقه ی رۆمانی ئینابیت و د گهل رۆمانی بگونجیت.

2-1 شیعرا ژ نفیسینا رۆماننقیسی ب خو بیت ئانکو رۆماننقیس شیعره کا خو و ل دویش پیدفیبین رۆمانی بکه ته د ناؤ به ره می خو دا. چ جوره شیعره ک د رۆمانی دا بهیته دیتن، ئەو ب ریکا فه گیری یان قاره مانى یان ههر که سایه تیه کا دی د رۆمانی دا هاتیبه در کاندن و نفیسین.

ئارمانج ژ تیکەلکرنا شیعری د رۆمانی دا:

رۆماننقیس بی ئارمانج چ تشته کی د رۆمانا خو دا نامه زینیت، ئەفجا ئەگەر ئەم باس ل وان پارچه شیعرا بکهین ئەوین د رۆمانه کی دا د هیته دیتن بو دیار کرنا ئارمانجان، ئەو ل سه ر وی جهی د مینیت ئەوی ل هاتیبه ب کارئینان، رهنگه ل جهه کی بو راوهستاندا روودانان و بیهنقه دانا خوینده فانی بیت، ل جهه ک دی بو پشته فانی هزرا خو ل ده می گه هاندنا گو تار و پره نسیان و گه له ک جاران ژى شیعرا ((وه کی بر برا پشتی گرنگیه ک مه زن د که فیه ته سه ر و روودان ل دوور دزقرن))⁽¹⁶⁾. ل فیری رۆمان تیکه له که ژ شیعری و په خشانى ژ بو راکیشانا سه رنجا ته خین جفاکی

یین جوداجودا، چونکی ب کارئینانا شعری پلین ((دهرپینی دهوله مه ند دکه ت و ئەده بیه تا تیکستی کویر دکه ت))⁽¹⁷⁾. شه یدایین شیعری ب دیتنا شیعری د ناؤ رۆمانی دا که یفخو شتر لی د هین و پتر چیژی ژ تیکستی و هردگرن و رۆمان وه ک تیکسته ک فه کری و به رفره ه د هیته دیتن ((ب کارئینانا شعری د رۆمانی دا به ره می ژ تیکسته ک گرتی به ره و تیکسته ک فه کری د به ت و ب فی چه ندی مه ودا د نا فبه را شعری و رۆمانی کورت دبت))⁽¹⁸⁾. د رۆمانا کوردی دا تیکه لبرونا شیعری د گهل رۆمانی تشته کی نامۆ نینه و ب به رفره می د هیته دیتن، ئەگەر ئەم سه حکه یه رۆمانین ده ستیبکی ئەؤ چه نده دی هیته دیتن و ههر بو نمونه دوو ستران د یه که م ((رۆمانا کوردی))⁽¹⁹⁾ دا هاتیبه مه زراندن، سترانا ئیکی ل لاپه رین 41 و 42 و یا دووی ل لاپه رین 135 و 136. یان ژى د رۆمانا (خاتی خانم) دا ئەوا بو یه که م جار ل سالا 1959 ل ئیری فانی ژ نفیسینا عه لی عه بدولره حمان د گهل سی چیرۆکین دی د یه ک په رتوک دا هاتی چاپکرن⁽²⁰⁾، چه ند شیعرا لاپه رین ((63، 81، 82، 83، 84، 85، 86، 88، 93))⁽²¹⁾ د هیته دیتن. دیسان د رۆمانا (بیشمه رگه) دا ئەوا ل سالا 1958 ژ لای ره حیمی قازی فه هاتی نفیسین و و بو جارا ئیکی ل سالا 1959 ل ئیری فانی هاتی چاپکرن، چه ند پارچین شیعری ل لاپه رین (29، 33، 39، 40-41، 44، 52، 60-61، 127، 132)⁽²²⁾ و هنده ک ژ سرودا ئەی ره قیب به لافکرینه، ئەفه ب تی

ه‌کنو موختار و گزیرینمه پرنو که سژوان، خو هژیندنکیم
ترنابینه و هدریه کخوه ژه موویانچیت وزیره کترو زانانتر
ولپوه‌شاه‌تر دیننه و هدر که سخوه بریپه‌روسه‌رو کدبینه
ه. بقیسه‌ر ه‌قیوان، باریمله‌تیمه‌سه‌دقاتیگرانت بوویه‌ور
یلبه‌رداگیر که روسیاسه‌تاوانیا ته‌په‌سه‌ر کرنامه‌هیسانتر
بوویه.)) (کورئ زانری سهربلند ل133)). بو
پشته‌قانی و جه‌ختکون ل سهر قئ هزری ئه‌و
نمونه‌کا کورت ژداستانا مه‌م و زینا خانی
وهر دگریت و دیبژیت:

وه‌کو میناک، چونکه شیعرد گه‌له‌ک رۆمانین
کوردی دا د‌هینه‌دیتن.
تیکستین شیعری د رۆمانا کورئ زانری سهربلند
دا:
رۆماننقیس د قئ رۆمانی دا گه‌له‌ک ل سهر
مه‌سه‌لا بنده‌ستی و بی‌شیانی و نه‌ئیکریزی و بی
تفایا کوردان راوه‌ستاییه، بو نمونه‌ده‌می
دیبژیت: ((لیم‌خابن، لگه‌ه‌ندیکومه‌ئه‌وه‌یزاله‌شکه‌ر
یونابوریادژمنیدده‌سخوه‌ده‌نینه، ئه‌مدنا فخره‌ده‌ژینیه‌ر

گهره‌بوویامه‌ئیتفاقه‌کفی‌کرا بکراره‌ئیتقیاده‌ک

رۆمو عه‌ره‌بو عه‌جه‌مه‌مامیه‌میانژمه‌ره‌دکر خولامی

ته‌کمیلدکر مه‌دینوده‌وله‌تته‌حسیلدکر مه‌حو‌کمه‌ت ل133).

د رۆمانی دا ده‌می شیعرفه‌گوه‌استنی هنده‌ک کیماسی که‌تینه‌شیعری و ل قئیری دووباره‌دی نقیسین:

گهر دی هه‌بوا مه‌ئیتفاقه‌ک **قئیکرا بکراره‌ئیتقیاده‌ک**

رۆم و عه‌ره‌ب و عه‌جه‌م ته‌مامی هه‌میان ژمه‌را دکر خولامی

ته‌کمیل دکر مه‌دین و ده‌وله‌ت ته‌حسیل دکر مه‌علم و حکمه‌ت⁽²³⁾

شاعیره‌کی مه‌زن د ناؤ ره‌وشه‌نبیریا کوردی جهی
خو گرتیه)) (خانی یه‌ک ژ که‌سایه‌تیین گرنگرتینی
قی مه‌مله‌که‌تی یه))⁽²⁴⁾. د رۆمانی دا ئه‌ؤ شیعره
وه‌کو گرۆفه و پالپشتی کرن بو هزرا خو ئینایه،
نه‌کو زیده‌هی یان ژی بو دریژکرنا به‌ره‌می.

ل به‌رپه‌ری 151 ی ژ رۆمانی شیعره‌ک تا
راده‌یه‌کی دریژ د هیتنه‌دیتن، ئه‌ؤ شیعره ((ما تو د
زان))⁽²⁵⁾ ساللا 1986 ل ته‌هران د دیوانه‌کا
رۆماننقیسی دا به‌لاقبوویه و پشتی هینگی ب دهه
سالان ل ساللا 1996 د رۆمانا کورئ زانری

گه‌له‌ک شاعیرین کوردان ل سهر قئ
بابه‌تی"بنده‌ستی و بی‌تفاقی و پارچه‌پارچه‌بوونی"
شیعرفه‌هاندینه، و د شیانین رۆماننقیسی دا هه‌بوو
نمونی ژ شاعیره‌ک دی بینیت یان ژی شیعره‌کا
دی یا خو د رۆمانی دا ب مه‌زربیت وه‌لی ئینانا
نمونی ژ مه‌م و زینی، ئاماژه‌یه‌بو وی چه‌ندی کو
ئه‌فه‌ده‌رده‌ک که‌فتاره و ژمیژه‌کورد ژ قئ ده‌ردی
دنالن و خانی ل چه‌رخئ هه‌قدی و ژ به‌ری
هه‌میان درک ب قئ چه‌ندی کرییه و ئه‌فه‌گوتیه،
له‌ورا خانی وه‌که‌راه‌ری هزرا نه‌ته‌وه‌یی و

سەرلەند دا ھاتیە بەلاڤکرن. شیعەر ئارمانجاردە و
 ھەکو چرخال ھاتیە ب کارئینان. شیرویی قارەمان
 و ڤەگبیر بەحسی شیعەرە کا خۆ یا کەڤن دکەت
 ئەڤەژی پستی کەسانین نیژیکی وی ھەولەک باش
 دای داکو ژنی بینیت، ئەڤە د بیتە ئەگەری وی
 چەندی ئەو ھزر ل ئەڤیندارا خۆ نازەنینی دا بکەت
 ئەوال مووسل و ل قوناغا ئامادەیی ھەز ژ ھەڤ
 کرین و گەلەک ھۆزان پی ڤەھاندین لەورا ب
 ریکا دایکا خۆ نامەیه کی بۆ نازەنینی ڤریدکەت
 ئەگەر یا بەرھەڤبیت بئە ژن و میروەلی دەیکا وی
 دەنگوباسی مرن یان کوشتنا وی بۆ دئینیت. ئەو

دەنگ و باسی جەرگەر بۆ شیرویی د بیتە ئەگەر،
 ژنئینانی ب ئیکجاری ژ سەری خۆ بینیتە
 دەر ((شیرویی سۆز داخو ھ کو پشیتنازە نینیز نلیحەر امین
 .. ئیدی یوار یونەر مینیز یقالا ژ نئینانی ل جەمویە کر بۆ کو
 بریناوی کوورت لێنە بە)) (کوری) زناری
 سەرلەند (159)) و ھندەکی ژ رابردوویی خۆ
 ئاشکرا بکەت و بدەتە خویاکرن کو ئەڤ شیعەرە
 ب دلەرا خۆ ڤەھاندییە و گەلەک جارن بۆ وی
 یا خاندی و ئەوی ژی ب ھەیه جانە کا مەزن
 گوھارییا وی شیعری کرییە و ئەڤینا خۆ بۆ
 ئاشکرا کرییە. ھەلبەستاو یژینە ڤەیه:

ماتودزانی

چەند ئاشق مئەز ھەڤالی

شینە چاڤاننەز دینکرم

ل دەریا پائە شقوڤیننقۆ کرم

بۆوارە کیدوور ئەز بزم

چەند ھا تەنگو مەژیکڤە کن

.....

ئاخفتنا چاڤینم نو چاڤینتە یە

باوەر نە کە ئەز تە بەیلمئە یسینە می

لھیقیا تە ھەر دیمینم

تە چەند بقی تو چاوا بقی تە

باوەر نە کە ئەڤینا تە کە سە کبشیت

ژ مەبدر یان

یا مەنگۆ تیلێڤە نام

بۆڤینا مە دێ ھەر لقم

لەبەر گۆ تگۆ تکائەز نانقم

دابؤ چافینته‌سینه‌می

ئافابکمواره‌کییوهارلییئه‌ڤین

کوئه‌مپه‌فره‌تیده‌ڤین

بدخو‌ه‌شی

بیئکه‌ربو‌کین

کوبگر نژییئو ژیانئ

کوفیناخو‌ه‌ه‌مییژ بکین

ژخه‌ل‌کین‌خو‌ه‌ه‌بکیندیاری

.....

بئه‌ڤینیپاقر دبندل

بئه‌ڤینیپاشد بنیئینسل

لییزانه‌گه‌ر گۆ‌تنه‌بیته‌کرن

گه‌ر که‌نیاته‌نه‌بیته‌زاد بۆ‌ئه‌شقامن

گه‌ر نه‌ز نه‌جه‌به‌ره‌ڤانیئه‌ڤینامه

گه‌ر چافینمنوته‌یاری

گه‌ر هزر و بیر نه‌بنه‌یه‌ک

باشیزانه‌نه‌ڤینه‌و‌پینابینییه‌ک.))((کوری زناری سهربلندل151)).

ژ بلی ئینانا پارچین شیعی د رۆمانئ دال گه‌له‌ک جهان باس ل شیعی و و نقیساندنا شیعی د که‌ت، قاره‌مانئ رۆمانئ د ئینیه‌هزرا خو‌کا چه‌وان ده‌می ل قوناغا ناماده‌یی ل باژیری مویسل ده‌ست ب فه‌اندنا هۆزنان کری و ده‌ستپیکا هه‌ولین وی بۆ فه‌اندنا هۆزنان ب زمانئ عه‌ره‌بی بوو، پاشی ره‌فتارین عه‌ره‌بان د که‌ته‌به‌هانه‌ بۆ ده‌ست ژ به‌ردانا نقیسینی ب زمانئ عه‌ره‌بی.

وی ژ مله‌تی خو‌ و کوردستانی وهرگرتیون و وی دزانی رۆژنامه و گۆڤارین عه‌ره‌بی بۆ وی به‌لافتناکن وه‌لی ژ به‌ر هاندانا هه‌ڤالین وی، بۆ به‌لافتکرنئ نه‌وی بۆ گۆڤاره‌کا عه‌ره‌بی ڤریکر و هاته‌ به‌لافتکرن و ل دویڤ پيشینیا وی هات و))په‌یڤا کورد ژئ ئانین و ل باتی وی په‌یڤا عه‌ره‌ب جه‌رتبوو)).((کوری زناری سهربلندل74-75)). گه‌هرینا په‌یڤه‌کی ب ئیکا دی و بیی رازمه‌ندییا شاعیری تیئکدانه، نه‌خاسمه‌ نه‌گه‌ر په‌یڤه‌ گریڤدای نه‌ته‌وه‌یه‌کی بیت، نه‌ڤجا چه‌وان ره‌وايه په‌یڤا کورد(ره‌مزه‌ بۆ ملله‌ته‌ک تیئکوشه‌ر و ته‌په‌ پاشی باس ل شیعه‌کا خو‌ د که‌ت کو ب زمانئ عه‌ره‌بی هاتبوو نقیسین وه‌لی وینه‌ و گیانی

دژبه‌رین وی، نه‌وژی ب دزی و د خه‌ودا وی د کوژن، کوشتنا برایی سالوی یا نه‌چا‌ه‌ری‌کری د بینه نه‌گه‌ری ژ دهست دانا ئاقلی سالوی، سالو شیئت دبیت. ده‌می سهر‌داری ژ نوی ژ دهستی به‌عسیان و ژ زانکویا مووسل ره‌فی و به‌ره‌و ده‌قهرین رزگارکری و ل ژیر کونترولو پیشمه‌رگیان دهیئت، چاقی وی ب دیمه‌نی گوندیان د که‌فیت کو زاروک، پیر، گه‌نج، نیر و می به‌ره‌و جهه‌کی ده‌ست‌نیشانکری دچن نه‌وژی سه‌حدکه‌تی رووگه‌ها هه‌موویان که‌سه‌که و بی سترانه‌کی د بیژیت، پیشمه‌رگه‌ک چیرۆکا سالوی بو سهر‌داری فه‌دگیریت کا چه‌وان و ب چ خیانه‌ت برایی خو ژ دهست دایه، پشتی سهر‌دار چیرۆکا سترانی د زانیت پتر د که‌فیته بن کارتیکرنا سترانا هه‌ژاری و براکوژی، سالوب سترانان په‌یاما خو د گه‌هینیت گوندیان، نه‌و جارجران بیرا گوندیان ل به‌لنگازی و ده‌رده‌سهریا وان د ئینیت و نه‌فه‌ژی نه‌و شیعه‌ه: ((جاره‌کادنباران، به‌رف،

سهر) ژ لایی ده‌سته‌کا گوفاریقه، بهیته گوه‌رین بو په‌یقا(عه‌ره‌ب) ل ده‌ف شاعیری گونوه‌ه‌ک گه‌له‌ک مه‌زنه و تا وی رادی ئیدی شاعیر شهرم د که‌ت شیعر ب نافی وی هاتیبه به‌لافکرن ((یاژه‌ه‌موویان ژ بی‌شدار تر نه‌وو بو و کوناقی‌مبو یه‌له‌سه‌ت یه‌ه‌تابوو و ه‌شان‌دن. لیبه‌لیباشبو و چه‌که‌سه‌کیژ دۆستو هه‌فالانقا لایینه‌کر. خویابوو و انه‌ونه‌خوه‌ندبو)). ((کوری زناری سهر‌بلندل 75)).

تیکستین شیعی د رۆمانا ئه‌فین و شهوات دا: د رۆمانا ئه‌فین و شهوات دا شیعه‌ک کو نه‌و ب خو ب ستران ل سهر زاری سالویی دین د هیته‌گۆتن، سالو دل ب کول و برینداری ده‌ستی جفاکی نه‌زان. کوفانداری کوشتنا برایی خو ب ده‌ستین کوردان، نه‌و برایی د نا‌ف ریزین پارته‌ک دی یا کوردی دا پیشمه‌رگایه‌تی د کرو خه‌باتا وی د گه‌ل یا ده‌قه‌ری نه‌دگونجی پشتی ده‌مین دریز و ژ خه‌ریبی شه‌فه‌کی ب دزیقه دهیئت سهره‌دانا سالوی. ده‌نگوباسی هاتنا وی بو گۆندی د گه‌هیته گوه‌ین پیشمه‌رگین پارته‌کا

سهر‌ماوسه‌قه‌مدباره،

خوه‌لسه‌ر‌ریار انرا دینچه،

وو کۆ لانیگوندیته لهنرژ دیا بارانی،
لبنهاتنو چو و ناپیتنو ه گوندیانو ده وارینو ه
دبنه هری،

.....

، نهو، سالۆ، بکنجیتخو هیئتته نک،
بکر اسپخو هیئتته قو پچه کری،
بپیتخو هیئتتا زیو بپیتلاؤ
لبر سهر ماییه و دگر نزه،
لبر بارانییه و دیههنزه.

.....

پیره نه کپنگور دانیل سه ربانیکو بو و یه هه ریو قورد کیشه،
نکاره،

پینگور دانژ ده ستینو یقه دره سه،
ژ سه ربانیقه دزه له، بهر دید که فه.
سالۆ تو و یدیبینی،

دلپته بیمه زن، ته، ییخورت، ژ جیدلقینه.

تو پینگور دانیل سه ربانیکو هیچه پید بیسه ربانی،
چاقینپیر هژ نییتنو ه ستیا ییز کیفانده رو ندر کانه رددن
، ته گشکو لاچو کوژی، / ته ققولگرتن،

ته سه ربانیهو لیکر

ژ نافائو ده ییدلو پینر کرن.

ده ستیتته و گوندیانو ه قدبن،

شه قشه قدبن،

دلپتو هلشو و ناده ستینو هیئتتا قله کی

بلندیته سمانان دبن،

بلندیخو دیدبن،

ره هیدخو ازان،

پچه کنانیو گهر میدخو ازان)). ((ته فین و شهوات ل 103-105))

پشتی چه نندین سالان دوور که فتن ژ مالباتی و کوم ژ له شکهری دهوله تا عیراقتی به رهو باکورئ
مانا وی ل ده فهرین رزگار کری و هاتنا ههوا کوردستانی و دهسته سه ربانیا وی ژ لایی پارتته کا
نه نفالان ب جه هیلانا ناخا عیراقتی و ره فینا ب باکووری کوردستانی و برینا نه زمانی وی ژ لایی

وان فه و چه‌ند سالی‌ن زیندانا ده‌وله‌تا تورکان، فه‌دگه‌ریت هه‌مان ستران ب ده‌نگی سالوی گوھ
ئه‌فجا ده‌می به‌ره‌و باشوور و قادا خه‌باتی لی دبی‌ت: ((هه‌یلۆبر اوۆ

ده‌بیره‌ کافانی‌هه‌شو نه‌ز اینگو‌ندی‌مه‌چه‌یناسه‌ر یته‌و مه‌و خو‌ه،
ده‌را به‌ته‌ما شابکه‌فیکه‌له‌خستانی، فی‌مر نستانو کافلیستانی،
ده‌را به‌فیکه‌مه‌ستانا مه‌بکه‌لا فزه‌و بلۆرینه‌.

هه‌یلۆ دلدار یمنۆ،

دایکو با یمنۆ،

تو خۆرتی خۆرتا نبوی،

توزا فاییه‌ردلیبو و کیبووی.

هه‌یلۆبر اوۆ ته‌دیت‌چا و امه‌ژیره‌شیو نه‌فامیا مرۆفانچه‌دینه‌سه‌ر یوان،
ته‌دیت‌چا و افته‌هلبوو و گوندا یانه‌ره‌بده‌ستین‌خوه‌ئاگر به‌ر دامالامه‌و مالاخوه،
ئو کیه‌فانه‌یار و نه‌حه‌ز انئینا مه‌و خو‌ه.

هه‌یلۆبر اوۆ، هه‌تانو که‌ژیکو یخه‌و مه‌ز نینمه‌بو شه‌خسین‌خوه،

بو ناهو خو‌ه‌شیاخوه، بلاز یانا مه‌هه‌میان ژیتیده‌به،

نۆ که‌ریبۆ نه‌یار اندکن، / سه‌رشۆریبۆ داگیر که‌ران دکن...)) ((ئه‌فین و شه‌وات ل145))

هاتی به‌لافکرن کول دو یف روودانان د که‌فیته	ئه‌ف شیعره‌ کول دوو جهین جودا بین رۆمانی
پشتی هه‌وا ئه‌نفالان و هه‌می گۆندی‌ن باشووری	دا هاتیبه‌ به‌لافکرن و ئیک به‌رده‌وامیا یا دیبه‌.
کوردستانی بین فالابوین ژ مرۆف و ژینداران و	شیرا ((سالۆ و گۆندی)) ⁽²⁶⁾ د بنه‌کوکا خۆدا
کوردستان یا هاتی کیمیا بارانکرن له‌ورا باس ل	شیره‌ک دریزه‌ و ئه‌و دوو پارچین د رۆمانی دا
رابردووی د که‌ت و دیبژیت ته‌ دیت کا چه‌وان	به‌شه‌کن ژ وی. پارچا به‌راهیکی ل دو یف
خه‌لکی مه‌ ب ده‌ستین خۆ مالا مه‌ و یا خۆ	روودانین رۆمانی به‌حسی ده‌می نوکه‌ د که‌ت و
خرابکر، ئه‌وان تو کوشتی و ئه‌ز ژی شیت و	هه‌ول دده‌ت خه‌لکی هه‌شیار بکه‌ت کو ئه‌فا ئه‌و د
هارکرم، د ئه‌نجامدا واری مه‌ هه‌می کافل بوو، یی	که‌ن یا خه‌له‌ته‌ و دقیت ئیک بو یی دی داگه‌رانی
ژ مرنی رزگار بووی ده‌ربه‌ده‌ربوو و یا سه‌یر و	بکه‌ت و هه‌می پیکفه‌ و بی جوداهی بژین، بلا دلی
سه‌مه‌ر ئه‌وه‌ تاکو نوکه‌ژی گرگرین مه‌ بو	وان ب حالی وان ب شه‌وتیت، و سه‌حه‌که‌نه
نافۆده‌نگی و خۆشیا خۆ نوکه‌رین داگیر که‌رانه‌.	ره‌وشا خۆ د بن خانیین ئاخی و دلۆپان و
ئینانا فی شیعری ل دوو جهین جوودا د رۆمانی دا	په‌ریشانیی. پارچا دووی ل دیماهیکا رۆمانی یا

2- میتا زمان: ئەوژی زمانی زمانییە دەمی زمان دبیته بابەتی قەکۆلینی، ئەقە ئەو دەبیژنی شیعرییەت.

ب. توماشیشکسکی ئیک ژ فورمالیستین رووسە و دامەزرینەری "کومەلا قەکۆلینین زمانی شیعری" "ئەپویاز" لە سەر جوداھیا د نەقەبا ئاخفتنا ھۆنەری و ئاخفتنا پراکتیکی ئانکو گۆتارا ھۆنەری و گۆتارا پراکتیکی د پەرتوکا خۆدا یا بنافونیشانین ((تیورا ئەدەبی شیعرییەت)) دا دبیژیت ((پەیف د ژيانا روژانەدا ب رولا ئالافی قەگواستنا نوچەکی رادبیت ئانکو ئەرکەکی گەھاندنی ((تواصلی)) بی ھەمی... وەلی د بەرھەمین ئەدەبیدا، ژ دەربڕینن نقیسی تشتەکی دی پەیدا دبیت... ئەو ئاخفتنا کو مەبەستەکا دەربڕینی ھەمی و دبیژنی ئاخفتنا ھۆنەری، مەبەستەکا دی یاھەمی و یا جودایە ژ ئاخفتنا روژانە یا پراکتیکی)) (29) ب ئەفی چەندی فورمالیستان جوداھی ئیخستە دنەقەبا زمانی ئەدەبی و زمانی ئاسایی ((ئەوان دگوت زمانی ئاسایی ریکەکە بو تینگەھەشتنی و گەھاندنا پەيامی و پیدفی شروڤە کرنی نینە، وەلی زمانی ھوزانی بی مژھوی و تیر رامانە، لەورا پیدفی شروڤە کرنییە)) (30) ئانکو بکارھینانا زمانی روڵەکی مەزن د ئافا کرنا شیعریدا دگیریت، چونکی ژ جھەکی بو جھەکی دشیت مەبەست و واتایی بگۆھریت.

ژ کەفندا ب رەنگەک بەرفرەھ ل سەر شیعری ھاتیە نقیسین و ئیک ژ رەخنەگرین عەرەبان د بیژیت ((شاعر گۆتەکا خۆدان کیش و سەرۆایە،

تین و ھێرەک پتر دایە مەبەست و نافەرۆکا رومانی، چونکی باس ل دلپاکی و سادەیی و بەختەشیا کوردان دکەت و رومان ب خوژی ل سەر ھەمان مژارە و وەسان د دەتە خویاکرن کو بەختەشی و بندەستیا کوردان ژ ئەنجامی سادەیی و نەزانینا کوردانە.

2- شیعریەتا شیوازی/ زمانی شیعری:

شاعیر ب ریکا زمانی ھەول دەت جیھانەکا پری جوانی و چیژبەخش ئافا بکەت کەواتە دقیت شاعیر د زمانیدا بی دەستەھل بیت و بشیت یاریان ب پەیفان بکەت. ئەو پەیف روژانە بو چ دەینە بکارھینان ئەو بو تشتەکی دی بکاربیت، چونکی شاعر دشیت ((بەھاریکاری رایەلەکانی زمان لە شتیکی خۆلقاوە، بابەتیکی دروستکراوی دیکە بونیات دەنیت، لە ریکای زمانی تاییەتیەو وە واتا فەرھەنگییەکی ون دەکات و واتایەکی تری پر لە دەلالەت، بەسروشتیکی تاییەتیەو و پیک دەھینیت، گشت پیوەندیەکان و نیگییەکان و جوانکاریەکانی چینی دەرەو دەووستیت و بوونیک تری بارگاوی بەناوەرۆک و بابەتی پیوستی (ھەبوون)، کە ھەول و تەقەللی بو دەدریت جیگای دەگریتەو)) (27) لەورا ھاتیە گوتن زمان دابەشی دوو لایەنان دبیت ھەرۆکی "یاکۆبسن" بو دیار کرنا ئەرکی شیعرییەتی د زمانیدا دابەش دکەتە: (28)

1- زمانی ئاسایی: ئەو زمانە بی کو مروڤ دەمی باسی ژیانی و تشتان دکەت ب کاردەھینیت.

واتایه کی د گه هینیت))⁽³¹⁾، لی گه له ک ره خنه گر
 قی پیناسی دروست نابین و دیژن نهو پیدقی
 ره گه زین دی یین شیعرینه چونکی نهوین قالیین
 که فن شکان دین د بیژن هه ر تیگسته کا ب کیش و
 سه روا هاتییه نفیسین مه رج نینه شیعرییه تیدا
 هه بیت و نابیت وه کو شیعر سه ره ده ری د گه ل دا
 بهیته کرن، چونکی گه له ک جار ان میژوو یان ژ ی
 ریژمان ب شیعر هاتییه نفیسین، نه فه د بیته به هانه
 بو ره خنه گران بیژن ژ بلی کیش و سه روا یی
 ره گه زین دی ژ ی رولی خو د بینن بو ناقلیکرن
 تیگسته کی ب "شیعر" و نه گه ر نه م سه حکه یه
 هنده ک په خشانان ژ ی دی گه له ک ژ ره گه زین
 شیعری تیدا بینن ((وینه و خه یال و جوانیا
 ده برپینی د په خشانان ژ ی دا هه نه))⁽³²⁾. هنده ک ژ
 هزر مه ند و ره خنه گرین عه ره ب ژ ی وی پیناسی
 بی کیموکوری نابین ((یوسف الخال ل سه ر
 بنگه هی کیشی جوداهی نائیخه ته د نه قه با شیعر و
 په خشانان دا نهو ل سه ر بنه مایی ب کارئینانا زمانه
 د هه ریکی ژ وان دا جوداهی د ئیخیتی... و ل
 سه ر گرنگیا ده برپینا شیعری رادوه ستیت و
 دکه ته پیقه ر بو ژیک جودا کرنا شیعر و
 په خشانان))⁽³³⁾. نه دونیسی ژ ی هه مان بوچوون یا
 هه ی و نهو پیناسه کرنا شیعری ب کیشی
 پیچه وانیه شیعری د بینیت)) ده ستیشانکرنا
 شیعری ب کیشی ده ستیشانکر نه کا ژ ده رفه یی،
 روو که شیهه و ره نگه پیچه وانیه شیعری بیت نهو
 ده ستیشانکر نه بو فه هاندنی یه نه ک شیعری، نه
 هه رچی تشتی کیشدار شیعه و هه می په خشان د

قالا نین ژ شیعری))⁽³⁴⁾. نانکو ((د په خشانان دا
 شعر یا هه ی و د شعر ی دا په خشان یا هه ی))⁽³⁵⁾.
 ده می چاقی مروقی ب تیگسته کا شیعری
 دکه قیت یه کسه ر د هیته زانین ئایا شیعه کا
 کلاسیکا خودان کیش و سه روا یه کا ئیکگریه
 یان ژ ی شیعه را ئازاده یان په خشانه، نهو ژ ی
 ژبه روی چه ندی کو (لایی) توبوگرافی هوزانی و
 په خشانان ژیک جوودایه وه کو فورم، چونکی
 هوزان وه کو دیر یان ریژ ره نگه یا ده ست
 نیشانکری بیت، لی په خشان هه ر ژ نا قی وی دیاره
 بشیوازه کی جیاواز ژ هوزانی دهیته نفیسین)⁽³⁶⁾
 نه فا نه م ل بن قی سه ره بابته ی به حسدکه یین ب
 چاقان ناهیت زانین کو فورمه که ژ فورمین
 شیعری، به لکی په خشانه، و زمانه به ره و شیعه ریته
 ده ت، ((هه ر ده برپینی له هه ر ژانریکی
 نه ده بیدا، دوور له زمانه ئاسایی بی و
 ره گه زه کانی ره وان بیژی و لادان له ریسا کانی
 زمانه تیدا به رجسته بی، نهو کاته ده برپینه که
 ده بیته ده برپینیکی شیعری))⁽³⁷⁾. ل قیری زمانه
 رو مانه تنی فه گو هاستنا بوویه ر و ده نگوباسان
 نابیت به لکو به ره و چریی دجیت ((زمانه هوزانی،
 بی به ریاسه ب هه بوونا ره گه زین ره وان بیژی))
 ده می سالو خدانا دیمه نه کی یان نه نجامدانا
 دیالوگی دنقه را چه ند که سایه تیان یان ژ ی د هه ر
 په ره گرافه کی دا رو مان نفیس هه ولبدت
 هه واله کی یان روودانه کی به حسبکته ب
 زمانه کی هونه ری و شیوازه کی شیعری کو
 دووری زمانه روژانه و کاری بیت. تام و چیژا

شعیری ژی بهیت ئانکو خوډان ئیحا و لادان و ده برینین جوان و خوازهی بیت دی شیعی شعیریته تی تیدا بینی، شعیری سنورهك دهستنیشانکری نینه و تیگست نه ب کیش و سهروایی ب تنی د بیته شعیر. شعریهت ب گهلهك رهنگان و د گهلهك بیافان دا هاتیه بهحسکرن دهمی "کوهین و یاکوبسون" ل سهر شعریهتی د ناخفن ئەو تنی دیبائی شعری دا بهحس دکن لی "تودورؤف" د بیافی زانستی ئەدهبی دا ل سهر د ناخفیت.

ل لایی سدقی هروری، د ههردوو رۆمانین دهستپیککی "کوروی زناری سهربلند و ئەفین و شهوات" دا ب تنی تیگستین شعیری هاتینه بهلا فکرن، وهلی ئەگهر ئەم سهحکهینی دی د ههرسی رۆمانان دا هندهك دیمه و پارچین فهگیرانی و دیالوگ و مهنهلۆگان بینین، دارشتنا وان ژ لایی هۆنهری ورهگهز و زمانیفه گهلهك ب سهر شعیری فه دچن، و ب ههمان زمانی شعیری هاتینه نفیسین. ((ب کارئینانا زمانی ب رهنگهکی ئیستاتیکی د بیته ئەگهری جودابوونا وی ژ زمانی ناسایی)) (39). ئەگهر ب کارئینانا ههست و سۆز و خهیلان دگهل درست بوونا هندهك لادان و جه گۆهرینا په یقان و ته م و مژیی بینه ئەگهرین درست بوونا هۆزانی ئانکو جوداهی بکهفیته د ناخبهرا زمانی ناسایی و زمانی ئەدهبی ((زمانی ناسایی ئەوه بی کو واتایی درست دکهت، زمانی هۆزانی واتایا واتایی درست دکهت)) (40) کهواته ئەو ب کارئینانا زمانی ژ لایی نفیسه ریقه شعریهتی ددهته

تیگستی. ((زمان بنچینه و کۆله گهی بههیزی شعیره، ئەو نامرازه به که شاعیر ههست و سۆز و بیر و بوچوونه کانی خوی پی دهرده برت)) (41). دی چند نمونه کین په خشانکی ژ رۆمانا کوری زناری سهربلند و هرگرین.

((ئهو ژ دهفی گورگه کی فه رهسته بوونا کو بکهفن بو ناؤ دهفی گورگه کی دی.)) ((کوروی زناری سهربلند ل215)). ئەف گۆته د دهمه کی دا یه ئەو خه لکی ژ ئەنفالان قورتال بووین، خو گه هاندینه سنۆرین دهوله تا تورکیا پاشی دهربازی کهمپان بووین، ئەو چ جوداهیان نابین د ناخبهرا یین ژ بهر رهفین و یین هاتینه بن سیبهرا وان چونکی د کهمپان دا سهرده ره به کا دوژمن کارانه و خراپ ل گهل وی خه لکی بهلنگاز د هیته کرن، ئەو وهسان د بین کو ههردوو لا ههولا ژ ناخبرنا وان د دهن. ئەگهر ئەم ژ لایی رهوانیژیی فه سهحکهینی دی ب فی رهنگی هیته شروقه کرن:

گورگ: واتا فه رهنگی گورگه (گیانه وه ره کی درنده یه)، واتا خازه یی دوژمنه.

ل فییری گورگ خازه ییه، لی ههمی پیکفه (ژ دهفی گورگه کی فه رهسته) دبیته درکه، چونکی چیدبیت د زیواری دا ئەف چهنده رووبدهت لی دیاره مه بهست درکه ییه کو هندهك مروؤ ژ دهستی دوژمنه کی قورتال بووینه. (بوونا کو بکهفن بو ناؤ دهفی گورگه کی دی)، ههمان شروقه ییه.

د ههمان رۆمان دا ئەف دیمه نه د کهفیته بهر چاؤ:

و کوته‌کی ئافی بۆ زارۆک و مانا خو پهبیدا د
 کهن، لایه‌نی دی شینا هاریکار و هه‌لگری خه‌ما
 وان بن، خه‌ریکی کاری بی ره‌وشتینه‌ل فی‌ری
 رۆمانقیسی دوو تشتین هه‌فدژ کومه‌له‌کرینه.

د فان نمونان دا ئەم نابینان زمان وه‌کو
 ئالافه‌کی ساده تنی ئارمانج ژی فه‌گۆه‌استنا
 بوویه‌ران بیت، ل فی‌ری ئەگه‌ر (چ گۆتن) یا
 گرنگ بیت، (چه‌وا گۆتن) یا گرنگ‌تره و ئەفه‌ژی
 ئیک ژ بنه‌مایین شیعرايه‌تی یه‌ (شیعرايه‌تی نوی)،
 به‌جه‌ختکردن له سه‌ر مه‌سه‌له‌ی چۆنیه‌تی گۆتن
 نه‌ک چی گۆتن، زمانی شیعرا به‌ ئامرازیکي گرنگی
 جیه‌جیکردنی ئەو ئەرکه‌ داده‌نیٔ (44).

ب هه‌مان شیوه‌ د رۆمانا ئەفین و شه‌وات ژی
 دا وینه و دیمه‌نین تژی ره‌وانیژی و ده‌ربرینین
 جوان د که‌فن به‌ر چا‌ف بۆ نمونه‌ فه‌گی‌ری ل
 لاپه‌ری شه‌شی به‌ری خۆدانا سه‌رداری قاره‌مانی
 رۆمانی بۆ چناری، ب فی ره‌نگی ده‌ربریه‌:

((ب چا‌فین خوه‌ لاشی وی د چه‌راند)). (ئه‌فین و
 شه‌وات ل))

چا‌ف: لی‌چوو / ئا‌ه‌ل: له‌وچوو

لاش: لی‌چوو / چه‌روان: له‌وچوو

کا چه‌وان ئا‌ه‌ل ژ چه‌روانی دخۆت و خو
 تیردکه‌ت، وه‌سان چا‌فین ئەوی ژی ژ لاشی ئەوی
 فه‌نابن. ئەگه‌ر ئاخفتنه‌کا ئاسایی با د شیان دا بوو
 ئەوی هه‌والی ب فی ره‌نگی بگه‌هینیت (باش
 سه‌حدکری).

د رۆمانا ئەز و ده‌لال دا ئەفه‌ دیمه‌نه د که‌فیته به‌ر
 چا‌ف: ((لی چ گوه‌ بۆ ده‌نگین مه‌ پهبیدا نه‌بوون و

((چا‌فین وان سینگ و به‌رین وان که‌چ و ژنان
 دچه‌راندن و قه‌ت نه د خه‌ما بی ئافی و په‌ریشانیا
 وان ده‌ بوون)). (کوری زناری سه‌ربلند ل 21)).

چا‌فین وان سینگ و به‌رین وان که‌چ و ژنان
 دچه‌راندن. لی‌کچواندنه

چا‌ف: لی‌چوو / ئا‌ه‌ل: له‌وچوو

سینگ و به‌ر: لی‌چوو / چه‌روان: له‌وچوو

ده‌می د بیژین لی‌کچواندنه مه‌به‌ست ئەوه
 وه‌که‌ه‌فیه‌ک ژ هنده‌ک لایان فه‌ د نه‌قه‌با هه‌ردوو
 لایین لی‌کچواندنی هه‌بیت نه‌کو ژ هه‌می روویان
 فه‌ وه‌کی یه‌ک بن (ئه‌بی دوو لای لی‌کچواندن له
 هه‌ندی لا جیاواز و له هه‌ندی لا وه‌کویه‌ک و ابن))

(42). ناییت ژ هه‌می لایه‌کیفه‌ خاسیه‌تین وان یه‌ک
 بن (ئه‌گه‌ر دوو شته‌که زۆر لیک نزیک بن،
 سیفه‌تی هاوبه‌شیان له نیواندا زۆر بیته‌ نایته
 لی‌کچواندن)) (43). رستا دووی (قه‌ت نه د خه‌ما
 بی ئافی و په‌ریشانیا وان ده‌ بوون). درکه‌یه
 چونکی، مه‌به‌ست ب نه‌بوونا ئافی ب تنی نینه
 مه‌به‌ست په‌ریشانیه‌ک هه‌مه‌لایه‌نییه، خه‌لکه‌که ژ
 گوند و واری باب کالکان هاتینه ده‌رئێخستن بی
 خانی و مال و ری و خوارن و ئا‌ف... هتد ماینه.

ل فی‌ری دژیه‌که‌ک ژی دروست د بیت،
 ژلایه‌کیفه‌ خه‌لکه‌ک به‌لنگاز ژ ئەنجامی ده‌ری‌خستنا
 وان ژ واری باب و باپیران، خو‌زیا بۆ مرنی د
 خوازن، ژنک ژ بی ری‌ی ل به‌ر گه‌رما هافینی
 سراپی دگرن داکو ته‌نه‌که‌ک ئافی پهبیدا بکن.
 له‌شکه‌ری عیراقی ب چا‌فین پیس ته‌ماشای سینگ
 و به‌رین وان د کهن. ئانکو لایه‌نه‌ک ب ماندیوون

وان نهم راخشاندن بۆ ناؤ تمبیله کا لهشکهری یا پشتهردایی)). ((نەز و دەلال بگ 1 ل 121)). ئەفه گۆتئا کاره کتهری سهره کیی رۆمانی یه ده می ئەو و هه قاله کی خۆ ل باژیری دیار به کری د که فنه بووسه یه کا جه ندرمین تورکان و ب فی رهنگی ل ده می بهرگری کرنی ژ خۆ، دا کو بی گونه هیا خۆ دیار بکه ن.

ل قیری گه له ک مروؤ د ناماده نه و ههر هه میان گو ه وه کو ئەندامه کی له شی مروؤ فی بین هه ین و په یدانه بوونا گو هان د ئەفی ده را فی دا مه به ست پی ئەئەندامین له شینه، مه به ست لایه نی به رامبه ره کو جه ندرمین تورکان بۆ ئەوان خه م نینه بزنان کا ئەفان چ ئاریشه هه یه به روفاژی، ئەو گه له ک خۆ سه ره کفتی د بین ئەؤ که سه که تینه ده ستین ئەوان دا کو بۆ مه ره مین خۆ یین تایه ت بکار به یین. ئانکو ئەو پیدفی ئیکینه گوهدارییا وان بکه ت و د ئەنجام دا سه ره ده ری به کا دروست دگه لدا بکه ت. ل قیری (گو ه) په یفه کا خوازه ییه و مه به ست مروؤ فه کو جه ندرمه نه و ل پشت وان ده وله تا تورکیایه، ب ب چا فه کی کیم و تولفه کرنی سه حدکه نه کوردان. ده ربینه کا گشتی ب ریکا به شی هاتیه ئەنجام دان.

ده می ده ربین ژ ههسته کی ب رهنگه کی بیت کو کارتیکرنی ل خوینده فانی بکه ت و د میشکی وی دا دهنگفه بده ت و ژ لایی ده روونیه ب که فته د بن باندوری فه ئەو نفیسین ژ تیکسته ک ئاسایی به ره و شیعریه تی فه د چیت)) کارتیکرنه کا باش ل سه ر ده روونی هه بوو بلا بی کیش و

سه روا ژی بیت وه کو شاعر د هیته هژمارتن))
(45).

د هه مان رۆمان دا ئەؤ وینه د که فته بهر چاؤ ئەو ژی ده می (دهلال) به حسی ئەفینا خۆ یا ئیکی د که ت کا چه وان ببوو ئاشقا مه موی و چه ند که تبوو بن کارتیکرنا ئەفینا وی.

((لاشی من وی گافی پر ئاریابوو و ههر پارچه یه کی ئاوازه ک و داخوازه ک هه بوو)). ((نەز و دەلال بگ 1 ل 17)).

ده می په یفه ک بۆ واتایا خۆ یا راسته قینه نه هیته ب کارئینان ئەو د بیته خواستن)) خواستن بریتی یه له به کاره ینانی وشه یه ک بۆ ده ربینی مانایه کی تر بیجگه له مانای دروستی و وشه که به مه رجی په یه وندی نیوان مانای دروست و مانای خوازه یی و وشه که و یکچوون بیت)) (46) لاشی من ئاریابوو خواستنه، مار یان زرکیت و میشا هنگفینی د ئارهن و لاشی مروؤ فی ب ئەوی چه ندی لیکچواندیه، دقیت بیژیت نه ره حه تیه ک ل د ده ف من په یدا ببوو.

ههر پارچه یه کا لاشی من ئاوازه ک هه بوو، ئەفه ژی خواستنه، چونکی ئاواز ژ ئامیری موزیکی ده ردکه فن نه که ژ ئەندامه شوین.

ههر پارچه یه کا لاشی داخوازه ک هه بوو، ده ربینه ک خوازه ییه. ل قیری ههر وه کی مروؤ فه کی داخواز هه بیتن نه ک (له شی ب تنی) و ب ریکا به شی ده ربین ژ گشتی هاتیبه کرن، چونکی مروؤ ژ له شی ب تنی پینک نا هیت، به لکی له ش به شه که ژ مروؤ فی. ل جهه ک دی د بیژیت:

((به ریخوه دانین وی وه کی برووسیه کی خوه ل لاشی من وهر دکر و لهرزکهک پی ب من دکهت. ته دگوت قهی چافین وی دهستن، من دگرن و جلکان ژ بهر من دکن، وان دپهرتینن)). (ئهز و دهلال بگ 1 ل 14))

(به ری خۆدانین ئهوی وه کی برووسیه کی خوه ل لاشی من وهر دکر) هه می پیکفه لیکچواندنه. لی چوو: به ری خوه دان / له وچوو: بریسی روی لیکچواندنی: له ذاتی و هیز و سوتن. به ریخۆدانین وی، خۆ ل لاشی من وهر دکر دهر برین خواستنه، چونکی تی ئالاندی بو ماری یان ههر تشته کی ب کاری دوور ئالاندی رابیت ب کاردهیت. چافین ئهوی وه کی دهستی من دگرت ئهفه لیکچواندنه.

چاؤ: لیچوو / دهست: له وچوو

گرتن، جلک ژ بهر کرن و پهرتاندن ههرسی بو روی لیکچواندنی هاتینه.

ئهؤ نمونه ژ رۆمانی کو ب رهنگی پهخشانکی هاتینه نفیسین هاتینه وهر گرتن، ئه گهر ب هیری سهحکهینه شیوازی پی هاتینه نفیسین دی چ جوداهیی بینین د گهل زمانی شیعره کی ب پشت بهستن ب گرتنه کا باختینی ((ب تنی د هۆزانی دا، زمان هه می شیاین خۆ نیشاندهت ئه و ژی چونکی پیدفاتی ب زمانی د گههته دوماهیک سنوری خۆ هه می لایه نین زمانی د نازرن و بلند دین، ههروه کی هۆزان نیفشکی زمانی هه می د میژیت و د کیشیته خۆ)) (47). د رۆمانا ئهز و

دهلال بهرگی دووی دا، گهلهک دیمه نین ب دهر برینین جوان هاتین نهخشاندن د کهفن بهرچاؤ بو نمونه: ((لی جارنا باشه مرؤف بده دوو دلی خوه و دلی من ژی کهتیه دوو ته)). (ئهز و دهلال بگ 2 ل 111)). ل فییری پهیفا (دل) نه وهک ئه ندامه کی له شی سه ره ده ری دگهل هاتیه کرن، ئه و دهر برینهک خوازه ییه کو مه بهست ههست و سۆز و ههز و ثیانن، ئانکو نه وهک به شهک ژ مرؤفی به لکو مرؤف پیکفه. کهواته چهوا مرؤف ب دویف مرؤفه کی بکه فیت، و هندهک جاران ل شوپا ئهوی بچیت، دل ژی مرؤفی رادکیشیت و نهشیت ژ ئهوان ههزان دویر بکه فیت ئه گهر ئه م وهکو دوو رسته سه ره ده ری دگهلدا بکه یین، درستا ئیکی دا مرؤف بوویه بهنده واری دلی و دلی سه ر ژی ستانديه و درستا دووی دا دل بوویه بهنده واری مرؤفی (وی) و ئهوی خۆدانی دلی بو خۆ راکیشایه.

سه ره رای هه بوونا گهلهک پارچین شیعریه تی د رۆمانین سدقی هروری دا وه کی جارهک دی ژی ئامازه پی هاتیه دان کول گهلهک جهان زارافی شیعر هاتیه و ب تایبه تی د رۆمانا کوری زناری سه ربلند دا کو قاره مانی رۆمانی شاعیر و خه مخوری نه تهوا کورده، دیسان زارافی سرؤد ژی د رۆمانین هروری دا د هینه دیتن وه کو گلچی (چهقی) لقاندنا روودانانه، بو نفیساندنا سرؤدی مفا ژ وان دهر برینا دهینه وهر گرتن ئه وین دبنه بزوینه ر و هاندهر بو خورتکرنا گیانی بهرگری ل دهف مروقی. هندهک جاران ژی ب

که‌سین دی دروست دبیت، گه‌نجۆ چه‌ند هه‌یفه‌که
 ژ له‌شکه‌رییا عیراقی و بتاییه‌ت ژ به‌ر شه‌ری
 قادیسی ره‌فیه و هاتییه ده‌فه‌رین رزگارگری،
 دانوستاندن باس ل گه‌له‌ک تشتان دکه‌ت و گه‌نجۆ
 ل گه‌ل وی چه‌ندی یه و ب باش دزانیت شه‌ری
 عیراق و ئیرانی راوه‌ستیت و خه‌لک بۆ خو ئارام
 بن و ئەو ل وی باوه‌رییه د ماوی هه‌شت سالیین
 قادیسی دا کوردان بۆ خو مفا ژێ وهرنه‌گرت و
 مان ب سه‌روستویین ئیک و دوو فه و شه‌ری
 براکوژی، تاکو کاره‌ساتا هه‌له‌بچه روونه‌دای
 کوردان ئیک نه‌گرت، پاشی د بیژیت ئە‌گه‌ر ئە‌و
 شه‌ره راوه‌ستیت پارتین برژوازی و راستزه‌وین
 کوردی دی لاواز بن چونکی ئە‌و خه‌لکی ژ
 بیژی (بیگافی) ژ به‌ر شه‌ری ره‌فین بۆ وان یین
 بووینه هیژ و پشت، ئە‌گه‌ر شه‌ر راوه‌ستیا هه‌ر
 که‌س دی چیت مالا خو و ئە‌و پارتین برژوازی
 دی بی پشت مین و د گه‌ل لاواز بوونا وان
 ده‌لیفه بۆ هیژین شوهره‌شگیر و خودان تیورین
 نوی دی فه‌بیت و شوهره‌ش ب ره‌نگه‌ک
 سه‌رده‌میانه دی پیشکه‌فیت. ب ریکا فه‌گیری
 هه‌رتشت زان بۆ مه‌ دیاردبیت کو گه‌نجۆ د گه‌ل
 پارته‌ک بچوووک و نوی بوویه و ئە‌و هه‌زدکه‌ت ئە‌و
 پارتین ده‌سته‌هلاتی ل ده‌فه‌رین رزگارگری د که‌ن
 نه‌مین داکو ئە‌و ب دل و ل دویف میتۆدین خو
 خه‌باتی بکه‌ن. هه‌را شیره‌وی ژێ د به‌رسفی دا
 دیاردبیت ده‌می د بیژیت حوکمه‌تین به‌غدا ده‌ستی
 دانوستاندن بۆ بزاقا رزگاری خازا کوردی
 درێژناکه‌ن و ئە‌و هه‌رده‌م چاهه‌ریی ده‌رافه‌کینه نه

جوانی و خوه‌شکی یا وه‌لاتی ده‌ینه گوتن ئە‌وژی
 ژبو شریکنا وه‌لاتیه ل ده‌ف تاک و جفاکی. ژ
 که‌فندا سه‌رۆد بۆ مه‌سه‌له‌یین ئایینی و ب
 شیویه‌کی تژی هه‌ماسه‌ت هاتینه گوتن و پشتی
 به‌لاقبوونا هه‌را نه‌ته‌وه‌یی شاعیران مفا ژ سه‌رۆدی
 وه‌رگرییه بۆ به‌لافکرنا هه‌را نه‌ته‌وه‌یی و به‌ره‌و
 لایه‌نی نیشتمان په‌روه‌ری چوینه. و بتاییه‌تی
 ملله‌ته‌ک وه‌ک کورد کو هه‌می ده‌مان ل بن گه‌فین
 ژ ناڤ برنییه و گه‌له‌ک جارن هاتییه جینوساید
 کرن. دقان رومانین ئە‌م پراکتیکا خو لسه‌ر
 دکه‌ین گه‌له‌ک جارن ئاماژه ب ئە‌نفالان و
 شه‌وتاندنا کوردستانی هاتییه کرن له‌ورا پتیریا
 سه‌رۆدین کوردی هه‌را نیشتمان په‌روه‌ری و
 هاندانن بۆ رزگارگری ژ بن ده‌ستی و و
 دیفه‌لانکی و پارچه پارچه بوونی وه‌کو خه‌ونه‌کا
 پیروژ و هیقیه‌کا نه‌گور د دلی وه‌رگری دا د
 چینیت. سه‌رۆد ده‌ربریی ژ وجدانا کومی دکه‌ت
 و گریدانا خه‌لکی ب نیشتمانیفه دیاردکه‌ت،
 مرۆڤ چالاک دبیت ده‌می ب رابردویی خو
 شانازی دکه‌ت و باس ل قاره‌مانین نه‌ته‌وه‌یی
 دکه‌ت، دیسان ده‌می چیرۆکین خو‌گوریگری و
 جوانیا نیشتمانی و به‌نده‌واریا خه‌لکی ب
 وه‌لاتیه‌ دیاردکه‌ت.

لاپه‌ری 190 ی ژ رۆمانا کوری زناری
 سه‌ربلند دا دانوستاندنه‌ک د ناڤه‌را شیره‌وی
 قاره‌مان و که‌سایه‌تیه‌کی لاوه‌کی ب ناڤی گه‌نجۆ
 درست دبیت ئە‌و دانوستاندنه ل رۆژه‌کا هاقینا
 سالا 1988 ل گۆندی بازی و ب ئاماده‌یا چه‌ند

مەزەنکەری گەنای نیشتمان پەرورەری و بەردەوامی دانە ب خەباتی دژی داگیرکەرەکان و خوینەرێژان، سەردگۆتن ریکە کە خەمێن خەلکی پێ دەپێتە دەربەرین و بێهەلکیشانە کە بۆ خەباتکەرەکان و ئەو وەکو گۆرەپانە کێبە بۆ گوهدار و خویندەفانی هێز و ئیان و ئومێدان ژێ وەردگرن و یە کسەر گوەهکی پری موزیکا کارتیکەر ئامادە دبیت. ((سەرد ئەو پارچە موزیکا سترانکییە ب شیعەر هاتییە فەهانندن و ئاوازهک تاییەت ب رەنگەگ هەژی بۆ هاتییە دانان و دشیان دایە ژ لایی تاک و کومی فە بهیئە گۆتن))⁽⁴⁸⁾. دياره سەردێن کوردی بۆ خۆشکەری گۆریا شۆرەش و بەرخۆدانی رۆولەک مەزن گێرایە، گەلەک گەنجان دگەل گۆتە سەرد و درووشمان جانی خۆ دانایە سەر دەستی خۆ و بەرەو بەرۆکین شەری کەفتینە ری. ل فیری ژێ رۆمانقیسی سەنگەک باش ئیخستیه سەر سەردی و هەروەکی گەنجۆ نە ب تەنا سەری خۆ بەلکو هێزە کە مەزنە وی پالددەت بۆ بەرەو بەرۆکین شەری. ل جەهەک دی ژێ وی رۆمانی هەمان گەرنگی دایە سەردی دەمی تابلویەکی هۆنەری کۆ تژی وینین شەهیدانە هەمی پیکفە سەردا هەرنە پێش د بیژن

((هەموو دیمینلسەردار بیئەزماند کە تنو سەروودا

”هەرنە پێش، هەرنە پێش” بەدەنگە کێلند

و هێزدار ژ دەفینواندەر کەت.)) (کوری زناری سەربلند ل 213)).

دیارە سەرد د شۆرەشان دا خۆدان هێز و تینەک زیدەپە. ((ئەو کاردکەت بۆ بارکەن ب گەنای

تنی شۆرەشین کوردی بەلکو هەمی مللەتی کورد ژ نا فەبەن.

ئەفجای پستی شەری عێراق و ئیرانی راولەستیاپی و هەوا ئەنفا لا بادینان دەستپیکری و هەمی قورسایا چەک و لەشکەری عێراقی بەرەو بەهەدینان هاتی و هێزین پێشمەرگەکی و بەرگریا مللی ل دەفەرین رزگارکری نەشیان خۆ ل بەر وی لەشکەری ب چەکی کیمیاپی هێرشکری بگرن و خەلک بەرەو سنۆران رەفین. شیرۆ و جەنگۆ د دەرافەک تەنگ و هەستیار و خویناوی دا یە کتر د بینن، گەنجۆ ژ نوی دگەهیتە وی ئەنجامی کۆ دیمای هاتنا وی شەری ژ بلی مالویرانی چ ژێ نەگەهەشتە کوردان، پستی دانوستاندنە کۆرت دياره ئاخفتنە کاشیرۆی هەستی وی بریندار د کەت و گەنجۆ دەست د هاقیژتە تەنگا خۆ و بەرەو بەرۆکین شەری دزفیرت، پێچەوانەکی وی هەمی خەلکی بەرەو باکور دەرەقن و لەشکەر ب چەکی گران و کیمیاوی کەتیه دیف. هەرچەندە شیرۆ گەلەک هەول ددەت کۆ ئەو نەچیت بەرۆکین شەری وی ژ وی هەلوێستی پاشگەز بکەت لی دياره وی بریارا نەزفیرینی دابوو

((لینگەنجۆ نەفە گەریاوتەنگا خوە ژ ملیخو فە کەروخس

تەنا فەلە پێنخو و سەروودە کانا گرینو دل فە کە رز سینگو

ی، ژ گەوریایویدەرد کەتو بەر پێش دچوو و لپاشخو نەد زفیری.)) (کوری زناری سەربلند ل 205)) ئەها ل

فیری دەستەواژی (سەردە کانا گرین) بۆ مە یا گەرنگە ئینانا سەردان بۆ نا فە رۆمانی مەرەم ژێ

چەوان هیقی و ئومیدان پەیدا د کەت هەرۆسان شانازی ب رابردویی دبهت(سرۆدا نیشتمانی ئەو ژوی جوری سرۆدی یه یی حەزا نیشتمانی و ئاؤ و ئاخ و هەوا و دەشت و چیا و دەریا دیاردکەت دیسان بەحسی قارەمان و قارەمانیین بەرگریی ژ نیشتمانی و شانازی برن ب بابکالکان د بیژنی سرۆدا نیشتمانی)⁽⁵⁰⁾ ، ئانکو گۆتتا سرۆدا ئەی رەقیب د وی کیلیکی دا ئامازەیه بۆ بەردەوامییا شۆرەشی و دەستەبەردانە ژ ماف و داخازیین ره‌وایین ملله‌تی.

ئەنجام

پشتی فەکۆلین ب دوماهیك هاتی ئەم گەهشتین ئەقان ئەنجامان:

1- ئەدەب ب هەمی جوین و جور و ژانرین خۆفە ژ ناؤ جفاکی و ژ دەروونی نقیسەران دەرکەفتییە، ئەو ئەزموونەك مروقیاهی تییه و ئەؤ چەندە دبیته ئەگەر تیكەه‌لبوون دنه‌قه‌با واندا چیبییت.

2- زمانی هەرسی رۆمانین رۆمانقیسی کو یا سیی ژ دوو بەرگان پیکدهییت، دبی بەهرنین ژ شیعیریه‌تا زمانی و شیوازی نقیساندنا رۆمانین وی ل هندهك جهان ب سەر زمانی شیعیری فە چووویه، ب تنی حەفت نموونه مه ژ رۆمانین وی وەرگرتینه.

3- د رۆمانا کوری زناری سەربلند دا مفا ژ دوو دیرین داستانا مه‌م و زینا ئەحمەدی خانی هاتییه دیتن و شیعره‌کا وی ب خۆ ژی جه تیدگرتیه،

مه‌عنه‌وی یا تاکین مله‌تی و کومکرنا وان ل سەر ئیک ئارمانج ئامرازه‌ك کاریگه‌ره بۆ گه‌هاندنا پیژانینان بۆ هەمی ئاستان. چاندنا گیانی نیشتمان پەرۆری ددی وەرگری دا و هاندانا وان بۆ حەز ژ نیشتمانی کرنی و دەست ژی بەرنه‌دانی⁽⁴⁹⁾. پشتی ل که‌مپین پەنابه‌ریی جیگیردین شیرو نامه‌یه‌کی بۆ هه‌قاله‌کی خۆ فریدکه‌ته ئەو رووپا و ب تیر و ته‌سه‌لی باس ل حالی خرابی ژیار و ژیانی ل که‌مپان دکەت و ئەو ب خۆ که‌مپی ب جه د هیلیت و داکو قادا خه‌باتی نه‌مینیت قالا بەره‌و باشووری د زفریت ((هندی ئەو نیژیکی رووگه‌می دبوو، وی، د ناؤ خوه ده، هه‌سته‌کا بیژ ب شادبوون و سەربلندیی ذکر و هەر وه‌کو باره‌کی گران ژ سەر ملین خوه ده‌افیت و ل گه‌ل خوه سرودا نیشتمانی یا کوردی "ئەی رەقیب" دگۆت و رییا به‌ر ب بووکا دلی به‌رنه‌دا و ل پشت خوه نه‌زفری فە)). (کوری زناری سەربلند ل224)). ب کارئینانا سرۆدا ئەی رەقیب یا نیشتمانی ل دیماهیکا رۆمانی هه‌فده‌مه د گه‌ل فەگه‌را شیرویی ره‌وشه‌نبیر و کوردپه‌روه‌ر بۆ ئاخا باشور و قادا خه‌باتی کو ئەفە ئامازەیه بۆ ده‌ستپیکرنا شۆرەشی ب ره‌نگه‌ك سەرده‌میانه و پری مورال کو سرۆد مورالی د به‌خشیت. که‌سایه‌تییه‌کا ره‌وشه‌نبیر وه‌کو شیرویی ژ لایه‌کیفه ژیان د که‌مپی دا و ده‌سته‌وه‌سان رهد د کەت و ژ لایه‌کدیفه خه‌باتا ب شیوازی به‌ری ئەنفالان ژی رهد کەت. ئەها د فی ره‌وشی دا خه‌بات و ده‌ست نه‌ده‌ایلان واتادارتر لیده‌ییت، سرۆدا نه‌ته‌وه‌یی کا

(2) محمد صالح شنقي، تداخل الانواع الادبيه في الروايه الاردنيه، مؤتمر النقد الدولي الپاني عشر، ص437.

(3) أمينه راوی و مسعوده راوی، تداخل الاجناس الادبيه في روايه 'غريب' محمد جربوعه مژكره مقدمه لنيل شهاده الماسٲر في اللغه العربيه و ادبيها، اشراف الاستاذة: أمينه لعموري، جامعه العقيد اكلی محمداولحاج-البويره- قسم اللغه العربيه و ادبيها، الجمهوريه الجزائريه، 2017-2018، ص30.

(4) (1) تودوروف، ميخائيل باختين المبدو الحواری، ترجمه: فخری صالح، المؤسسة العربيه للدراسات و النشر، گبع2، بيروت، 1992، ص163.

(5) تزفيتان تودوروف، الشعر دون نغم، ترجمه: فاکمه قنديل، القاہرہ، 1966، ص268.

(6) ماری شيفر، الجنس الادبي، ترجمه: د. غسان السيد، مگبعه اتحاد الكتاب العرب- دمشق، 1997، ص33.

(7) عبدالقادر ابو شريفه و حسين لافي قزق، مدخل الى تحليل النص الادبي، گبع4، دار الفكر ناشرون و موزعون، عمان، الاردن، 2008، ص46.

(8) شكري عزيز الماچي، في نقریه الادب، دار الحدايه، بيروت، لبنان، 1985، ص105.

(9) رمجان بسگا ويسي محمد غانم، جماليات، الفنون و فلسفه تاريخ الفن عند هيچل، گبع1، المؤسسة الجامعيه للدراسات و النشر و التوزيع، بيروت، 1992، ص195.

(10) عيمان عبدول معروف بهرنجی، شيعری نوئی كوردی سالانی شهسته‌كان له خوارووی كوردستاندا، ناما دكتورايی، كوليژی زمان، زانكوی سلیمانی، 2002، ل125.

(11) ياسر حسه‌نی، بنياتی ریتمی د شعرا نوویا كوردی دا ده‌فرا به‌هدینان 1970-1991، ده‌زگای سپیریز، 2007، ل66.

(12) شغان قاسم نیروهی، ریتاز و مژارین نه‌دهی، وه‌شانین په‌رتو‌كخانا خانی، دهوك، 2018، ل239.

(13) هيمداد حوسین به‌كر و محمدهد عه‌بدولكه‌ريم نيراهيم، پينكهاته‌ی زمانی شيعری كوردی له روانگه‌ی شيوازگه‌رييه‌وه"به نمونه‌ی شيعری شاعیرانی هه‌شتا‌کانی هه‌ولير"، گوفارا نه‌كادیی، ژماره‌14، كوردستان-هه‌ولير، 2010، ل28.

نانكو ٲيكتستين شيعری وه‌كو ده‌فتاويزانی جهی خو د رومانی دا گرتيه.

4- د رومانا نه‌فين و شهوات دا شيعره‌ك ژ نقيساندنا روماننقيسی ب خويه و ل دوو جهان د رومانیدا مه‌زاندييه و شيعر به‌رده‌وامييا فه‌گيرانیيه و نيخستيه د خزمه‌تا رومانیدا. ژ ده‌رفه‌ی رومانیژی نه‌ف شيعره به‌لافكرييه لی د رومانی دا ل دوو جهان دوو پارچين جودا ژ فی شيعری به‌لافكرينه، جاره‌کی ل ده‌سٲيپكا هاتنا سه‌رداری بو‌ نا‌ف شوره‌شی و هه‌بوونا براكوژی و جارا دووی كافلبوونا وه‌لاتی و ترسا دووباره‌بوونا براكوژی و به‌رده‌وامی دانا خه‌باتی ب هه‌مان شيوه‌ی كه‌فن.

5- د هه‌رسی روماناندا ئماژه ب شيعری هاتييه‌دان نانكو زارافي "شيعر" ل گه‌له‌ك جهان دكه‌فٲته به‌رچا، كو نه‌فه‌ژی نيشانا گرنگی دانييه ب شيعری ژلايی روماننقيسیفه.

6- هه‌بوونا سرودی د هه‌ردوو رومانين كوری زناری سه‌ربلند و نه‌فين و شهوات دا واتايا خو یا تاييه‌ت هه‌يه. ديسان گوتنا سرودا نه‌ی ره‌قيب ل دوماهيكا رومانی ئماژه‌يه بو به‌رده‌وامييا شوره‌شی و ده‌ستنه‌به‌ردانه ژ ماف و داخوازيين ره‌وايين ملله‌تی.

په‌راویز

(1) کریمه غیتری، تداخل الانواع الادبيه في الروايه العربيه المعاصره‌قراوه في نماذج، رساله دكتوراه علوم في النقد الادبي العربي المعاصر، الجمهوريه الجزائريه، جامعه ابی بكر بلقايد- تلمسان، كلييه الاداب و اللغات، 2016-2017، ص189.

- (14) جمال حبیب اللہ (بیدار)، دەروازە شیعەر ناسی، نارین بۆ چاپ و بڵاوکردنەو، هەولێر، 2013، ل180.
- (15) فەرھاد پیربال، شیعری نوێی کوردی 1989-1958، دەزگای کوردستان، هەولێر، 2005، ل88.
- (16) مزیان شارە، تداخل الاجناس الادبیە فی روایە الاسواد یلیق بك، لاحلام مستغانمی، 2014-2015، ص29.
- (17) عزالدین المناصره، الاجناس الادبیە فی چوو الشعریە المقارنە، قراوہ انفتاحیە، دار لوبان للنشر و التوزیع، گ1، عمان 2010، ص154.
- (18) آسیا قالی، تداخل الاجناس الادبیە فی الروایە الجزائریە حوبه و رحله البحپ عن المهدي المنتظر لعزالدین الجلاوجی، ماستر، 2012-2013 ص55.
- (19) ¹عەرەب شەمۆ، شقانی کورد، گۆرین لە پیتی لاتینی و پێشەکی و فەرھەنگ: د. موحسین ئەحمەد عومەر، بڵاوکراوەکانی ئاراس، چاپی یەكەم، هەولێر، 2006.
- (20) عەسکەری بۆیک، چاندا کوردین سۆفییتی لیکولین-بیرنانین، وەشانین دەنگ، چاپا پێشین، سەنەبول، 2012، پیتین لاتینی، ل272.
- (21) عەلی عەبدولرەمان مامەدووف، خاتی خانم، وەرگیان: حافر مستەفا قازی، دەزگای رۆشنی و بڵاوکردنەوێ کوردی، بەغدا، 1989، ل5.
- (22) رەحیمی قازی(د)، پێشمەرگە، دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوێ ئاراس، چاپی سییەم، هەولێر، 2008، ل10.
- (23) تەحسین ئیبراھیم دۆسکی (بەرھەفکر)، ئەحمەدی خانی، مەم و زینا ئەحمەدی خانی(دانەیا عەزیزی کوری شیرباری مامزیدی ئەوا ل سالا 1165 کۆچی هاتیبە نفیسین)، دەزگای سپرێز، دەوک، 2008، ل47.
- (24) ه- مەم، مامۆستەیی سییەمین خانی، فەگۆھاستن ژ تپین لاتینی: ھزرقان، وەشانین ئیکەتیا نفیسکارین کورد-دەوک، 2006، ل33.
- (25) راستی ھوروی، چەند ھۆزانەکین نە ناڤکری، ژ بەلافوکین: ئیکەتیا لاوین دیموکراتاکوردستانی-عیراق لقا ئاوارە، تەھران، 1986، ل13.
- (26) سدقی ھوروی، سالتو و گوندی، کوفارا پەلین-پیتین لاتینی-، ژ 1، 1999، ژ وەشانین دۆز، تورکیا، سەنەبول، ل124-137.
- (27) ئازاد ئەحمەد مەھمود، بونیاتی زمان لە شیعری ھاوچەرخێ کوردیدا 1985-2005 لیکولینەوہیئکی تیوری پراکتیکی شیوازگەرییە، بڵاوکراوەی ئەکادیمیای کوردی، هەولێر، 2009، ل9.
- (28) صلاح فچل، نقریە البنائیە فی النقد الادبی، گبج1، دار الشروق، القاہرە، 1988، ص260.
- (29) 15.В.ТОМАШЕВСКИЙ, ТЕОРИЯ ЛИТЕРАТУРЫ ПОЭТИКА, Москва 2003,с.28
- (30) عبدی حاجی، چەند تیورەکیی رەخنا ئەدەبی، دەزگەھی سپرێز بۆ چاپ و بەلافوکری، چاپا ئیککی، دەوک، 2008، ل60.
- (31) قدامە بن جعفر، نقد الشعر، تحقیق کمال مصکفی، مگبە السعاده، 1963، ص15.
- (32) محمد صالح الجالع(د)، الاسلوبیە الصوتیە، دار غریب للکباعه و النشر و التوزیع، القاہرە، 2002، ص49.
- (33) فاتح علاق(الدکتور)، مفہوم الشعر عند الشعر العربی الحر، الاتحاد الکتاب العرب، دمشق، 2005، ص143.
- (34) أدونیس، مقدمه للشعر العربی، دار العوده، بیروت، 1979، ص112.
- (35) احمد عبدالمعکی حجازی، اسئلە الشعر، منشورات الخزندار، جدە، 1992، ص28.
- (36) نەوزاد عەبدوللا بامەرنی، ئایدیولۆژیا د ھۆزانین جەگەر خوین ی دا، دەزگای سپرێز بۆ چاپ و وەشانین، دەوک، 2007، ل134.
- (37) ھیم عومەر ئەحمەد، چەند لایەنیکی شعیریەت لە کۆچیرۆکی نامەکانی ژاکونی جەبار جەمال غەریب دا، ناما ماستەری ھانییە پێشکێشکر بۆ ئەنجومەنی کولیژی زمان - زانکۆی سەلاحەددین، هەولێر، 2008، ل116.
- (38) نعمت اللہ حامد نھیلی، شیوازگەری فەکولینەکە د بیافی ھۆزانیدا، دەزگەھی سپرێز، 2007، ل134.

- (39) بفرین رشید حسین، شیعرییەتا زمانی ھۆزانی د ھۆزانی محسن رۆمانین "سدقی ھۆزری"
- قوچانی دا، نامەیکە بۆ جفاتا کولیژا پەروردا بنیات زانکۆیەلیدی ھۆزری، کورێ زناری سەرلەند، چاپی یەكەم، بلاو کراوی دەھۆک وەکو پشکەک ژ پیدقیین وەرگرتنا پلا ماستەری د ئەدەبی دەزگای ئاراس، ھەولێر، 2008.
- کوریدی ھاتیە پشکیشکر، 2016، ل15. "سدقی ھۆزری"، ئەفین و شەوات، چاپی سیی، دەزگەھ نالەند یی چاپ
- (40) محمد خلیل الخلیلە(د)، بنائیه اللغه الشعریه عند الهذلیین، و وەشانی، دەھۆک، 2017.
- الکعبه الاولى، عالم الکتب الحدیپ، الاردن، 2004، ص18. "سدقی ھۆزری"، ئەز و دەلال (من ب تەنی نەھیلن)، بەرگی ئیک، چاپی
- (41) شەرمین ئیبراھیم عەزیز، پەشیو و تازە کردنەو لە شیعری چاری، دەزگەھ نالەند یی چاپ و وەشانی، دەھۆک، 2017.
- کوریدی، چاپی یەكەم، بەریو بەرایەتی چاپخانە رۆشینی سدقی ھۆزری، ئەز و دەلال (ل سەر رینا ئەفینی)، بەرگی دووی، چاپی ھەولێر، 2006، ل116.
- (42) عەزیز گەردی، رەوانیژی لە ئەدەبی کوردی دا، بەرگی دەرب زمانی کوردی:
- یەكەم، چاپی یەكەم، چاپخانە دار الجاحف، 1972، ل27. نازاد ئەھمد مەھمود، بونیاتی زمان لە شیعری ھاوچەرخ کوردیدا
- (43) صافیە محەمەد ئەھمد، شیوازی شیعری کوردیەکانی پیربال 1985-2005 لیکولینەو ھەیککی تیوری پراکتیکی مەھمود، یەکیتی نووسەرانی کورد- مەلبەندی گشتی، ھەولێر، شیواز گەری، بلاو کراوی ئەکادیمیای کوردی، ھەولێر، 2009.
- 2014، ل228. تەحسین ئیبراھیم دۆسکی (بەرھەفکر)، ئەھمدی خان، مەم و زینا
- (44) محمد بکر(د)، پەخشانە شیعری کوردی، چاپی یەكەم، ئەھمدی خان (دانەیا عەزیزی کورێ شیرباری مامزیدی ئەوال دەزگای ئاراس، ھەولێر، 2004، ل39.
- (45) محمد ابو الانوار، الحوار الادبی، دار المعارف، القاہرہ، گ2، 2008.
- 1987، ص374. بفرین رشید حسین، شیعرییەتا زمانی ھۆزانی د ھۆزانی محسن قوچانی دا،
- (46) عەزیز گەردی، رەوانیژی لە ئەدەبی کوردی دا، بەرگی نامەیکە بۆ جفاتا کولیژا پەروردا بنیات زانکویا دەھۆک وەکو
- یەكەم، چاپی یەكەم، چاپخانە دار الجاحف، 1972، ل69. پشکەک ژ پیدقیین وەرگرتنا پلا ماستەری د ئەدەبی کوردیدا ھاتیە
- (47) مەھمود جەمیل رەشید، رۆلی تەوہری ھەلبژارتن و رێزکرنی پشکیشکر، 2016.
- د چیکرنا ریتما ھۆزانا کلاسیکیا کوردیدا دیوانا مەلای جزیرحال حبیب اللہ (بیدار)، دەروازە شیعری ناسین، نارین بۆ چاپ و
- وہ کو نمونە، ئەکادیمیای کوردی، چ1، ھەولێر، 2014، ل70. بلاو کردنەو، ھەولێر، 2013.
- (48) سلیم الحلو، الموسیقی النقریہ، منشورات دار مکتبہ الحیالەستی ھوروی، چەند ھۆزانەکی نە نافکری، ژ بەلافوکی نیکەتیا لاوین بیروت، 1961، ص168.
- (49) عالیہ محمد الحناگ، المجامین التزیویہ المستبگہ من النشپہ حیمی قازی(د)، پشەمەرگە، دەزگای چاپ و بلاو کردنەو ئاراس،
- الوگنی السعودی و دورھا، مجلہ العلوم التزیویہ و النفسیہ، چاپی سیی، ھەولێر، 2008.
- المجلد 4، العدد 16، قسم الادارہ و اصول التزییہ، کلیہ التزییە سدقی ھوروی، سالو و گوندی، کوفارا پەلین- پیئین لاتینی، ژ 1، ژ جامعہ الجدہ، المملکہ العربیہ السعودیہ، 30 اپریل 2020، وەشانی دۆز، تورکیا، ستەنبول، 1999.
- ص130. شەرمین ئیبراھیم عەزیز، پەشیو و تازە کردنەو لە شیعری کوردیدا، چاپی
- (50) عمر عبدالرحمن الحمصی، الموسیقی العربیہ تاریخھا، علومھا، یەكەم، بەریو بەرایەتی چاپخانە رۆشینی، ھەولێر، 2006.
- شغان قاسم نیروہی، ریباز و مژارین ئەدەبی، وەشانی پەرتوکیخانە خان، فنونھا، أنوعھا، دمشق، 1994، ص252.
- دەھۆک، 2018.

صافیە محەمەد ئەحمەد، شیوازی شیعەرە کوردییەکانی پیربال مەحمود، یەکتێهێمن عومەر ئەحمەد، چەند لایەنێکی شیعرییەت لە کۆچرۆکی نامەکانی نووسەرانی کورد- مەلبەندی گشتی، هەولێر، 2014.

عبدی حاجی، چەند تیورە کین رەخنا ئەدەبی، دەزگەهی سپیژی بێ چاپ و بەلافکرنی، چاپا ئێکی، دەوک، 2008.

عەرەب شەمۆ، شقانی کورد، گۆرین لە پیتی لاتینی و پێشەکی و فەرەنگ: د. موحسین ئەحمەد عومەر، بلاوکراوەکانی ئاراس، چاپی یەكەم، هەولێر، 2006.

ژێدەر ب زمانی عەرەبی:

عەزیز گەردی، رەوانیژی لە ئەدەبی کوردی دا، بەرگی یەكەم، چاپی یەكەم، چاپخانە ی دار الجاحف، 1972.

أحمد عبدالمعطي حجازي، أسئلة الشعر، منشورات الخزندار، جدة، 1992.

عەسكەری بۆیک، چاندا کوردین سۆفیستی لیکولین-بیرنانین، وەشانین آسیا قالی، تداخل الاجناس الادبیه فی الروایة الجزائریة حویة و رحلة البحث عن المهدي المنتظر لعزالدين الجلاوي، ماستر، 2012-2013.

أدونس، مقدمة للشعر العربي، دار العودة، بيروت، 1979.

دەنگ، چاپا پێشین، ستەمبول، 2012، پیتین لاتینی.

عەلی عەبدولرەحمان مامەدۆف، خاتی خانم، وەرگیران: حافز مستەفا قازی، دەزگای رۆشنییری و بلاوکردنەوی کوردی، بەغدا، 1989.

عیمان عبدول معروف بەرزنجی، شیعری نوێی کوردی سالانی شەستەکان لە خوارووی کوردستاندا، ناما دکتورایی، کۆلیژی زمان، زانکۆی سلیمانی، 2002.

فەرهاد پیربال، شیعری نوێی کوردی 1989-1958، دەزگای کوردستان، هەولێر، 2005.

مەسعود جەمیل رەشید، رۆلی تەوهری هەلبژارتن و ریزکرنی د چیکرنا ریتما هۆزانا کلاسیکیا کوردیدا دیوانا مەلایی جزیری وەکو نمۆنه، ئەکادیمیای کوردی، چ1، هەولێر، 2014.

محمد بكر(د)، پەخشانە شیعری کوردی، چاپی یەكەم، دەزگای ئاراس، هەولێر، 2004.

نەزاد عەبدوللا بامەرنی، ئابدولۆزیا د هۆزانی جەگەر خوین ی دا، دەزگای سپیژی بێ چاپ و وەشان، دەوک، 2007.

نعمت الله حامد نهتلی، شیوازگەری فەکولینەکە د بیافی هۆزانیدا، دەزگەهی سپیژی، 2007.

هـ. مەم، مامۆستەیی سیبەمین خانی، فەگوهاستن ژ تیبین لاتینی: هزرقان، وەشانین ئیکەتیا نفیسکارین کورد-دەوک، 2006.

هیمداد حوسین بەکر و محەمەد عەبدولکەریم ئیبراهیم، پێکھاتە ی زمانی شیعری کوردی لە روانگە ی شیوازگەرییە وە"بە نمونە ی شیعری شاعیرانی هەشتاکانی هەولێر"، گوفارا ئەکادیمی، ژمارە 14، کوردستان-هەولێر، 2010.

تزیفان تودوروف، الشعر دون نظم، ترجمة: فاطمة قنديل، القاهرة، 1966.

-تودوروف، ميخائيل باختين المبدء الحواری، ترجمة: فخري صالح، المؤسسة العربية للدراسات و النشر، طبع 2، بیروت، 1992.

رمضان بسطا ویسی مچد غانم، جمالیات، الفنون و فلسفة تاریخ الفن عند هيجل، طبع 1، المؤسسة الجامعية للدراسات والنشر و التوزيع، بیروت، 1992.

سليم الحلو، الموسيقى النظرية، منشورات دار مكتبة الحياة، بیروت، 1961.

شکری عزیز الماضي، فی نظریة الأدب، دار الحدائث، بیروت، لبنان، 1985.

صلاح فضل، نظریة البنائية فی النقد الأدبی، طبع 1، دار الشروق، القاهرة، 1988.

عالية مچد الحناط، المضامين التربوية المستنبطة من النشيد الوطني السعودي و دورها، مجلة العلوم التربوية و النفسية، المجلد 4، العدد 16، قسم الادارة و أصول التربية، كلية التربية، جامعة جدة، المملكة العربية السعودية، 30 ابريل 2020.

عبدالقادر ابو شریفة و حسین لافي قرق، مدخل الى تحلیل النص الأدبی، طبع 4، دار الفكر ناشرون و موزعون، عمان، الأردن، 2008.

- عزالدين المناصرة، الاجناس الادبية في ضوء الشعرية المقارنة، قراءة انفتاحية، د. محمد ابو الانوار، الحوار الادبي، دار المعارف، القاهرة، ط2، 1987.
- لوبان للنشر والتوزيع، ط1، عمان 2010. محمد خليل الخلايلة (د)، بنائية اللغة الشعرية عند الهذليين، الطبعة الاولى، عالم عمر عبدالرحمن الحمصي، الموسيقى العربية تاريخها، علومها، فنونها، أنواعها، الكتب الحديث، الاردن، 2004.
- دمشق، 1994. محمد صالح الضالع (د)، الاسلوبية الصوتية، دار غريب للطباعة و النشر و التوزيع، دمشق، 1994.
- فاتح علاق (الدكتور)، مفهوم الشعر عند الشعر العربي الحر، الاتحاد الكتاب القاهرة، 2002.
- العرب، دمشق، 2005. محمد صالح شنظي، تداخل الانواع الادبية في الرواية الاردنية، مؤتمر النقد الدولي قدامة بن جعفر، نقد الشعر، تحقيق كمال مصطفى، مطبعة السعادة، 1963. الثاني عشر.
- كريمة غيتري، تداخل الانواع الادبية في الرواية العربية المعاصرة قراءة في نماذج ميزان شارة، تداخل الاجناس الادبية في رواية الاسود يليق بك، لاحلام رسالة دكتوراه علوم في النقد الادبي العربي المعاصر، الجمهورية الجزائرية، جامعة ابي بكر بلقايد- تلمسان، كلية الاداب و اللغات، 2016-2017.
- ماري شيفر، الجنس الأدبي، ترجمة، د. غسان السيد، مطبعة اتحاد الكتاب العرب- دمشق، 1997.
- Б.В.ТОМАШЕВСКИЙ, ТЕОРИЯ ЛИТЕРАТУРЫ
ПОЭТИКА, Москва 2003, с.28
- ژیدهر ب زمانى روسی:

الخلاصة

يجري الحديث في هذا البحث عن كيفية تداخل الشعر في روايات صدقي هروري، فقد تم توظيف الشعر الحر في هذه الروايات، وهو من وضع الكاتب نفسه، والشعر الكلاسيكي يتمثل ببيتان من ملحمة "ممة م وزين" للشاعر أحمد خاني، وايضا هناك لغة شعرية استعملت من جانب الروائي.

ليست لغة الروايات كلها لغة شعرية، ومع ذلك بلغت هذه اللغة مستوى رفيعا في الكثير من الجمل وال فقرات، بحيث وصلت الى مستوى البلاغة كما أنه استخدم المفارقة و إنزاح اللغة اي اننا لا نرى اللغة بصفة أداة عادية الهدف منها نقل الاحداث وهنا اذا كان (ما يقال) يكون ضروريا فان (كيفية القول) أكثر ضرورة و هذا ما يكون أحد أسس الشعرية، عندما يتم التعبير عن المشاعر بطريقة بحيث يؤثر على القارئ

و يترك صده في عقله، و يقع من الناحية النفسية تحت تأثير النص، تتجه تلك الكتابة من نص عادي نحو الشعرية بحيث يحس القارئ في بعض الأماكن بأنه يقرأ شعرا و ليس نثرا.

الكلمات المفتاحية: الرواية، الشعر، تداخل الأجناس الأدبية، اللغة الشعرية.

THE INTERTWINE OF POETRY IN SIDQI HIRORI NOVELS

ABDI HAJI MOHAMMED and RAMADAN HAJI QDER

Dept. of Kurdish Language, College of Basic Education, University of Duhok, Kurdistan Region -Iraq

ABSTRACT

In this study, how poetry interferes (overlap) in the Sedki hirori novels was studied. Free verse poetry and classic poetry were employed in these novels which were written by the author himself and two verses were taken from the “Mam u Zin” epic that was written by the poet (Ahmed Khani). Also, the author has used poetic language.

The language of novels is not all poetic language, but in many sentences and paragraphs the language has reached a high level of rhetoric and the use of paradox and the displacement of the language i.e., we can't see a language as a normal tool utilized for conveying events, here if (what is said) is important (how to say) is more important and this one of the poetic fundamentals, when feelings are expressed in a way that affects the reader and leaves its echoes in his mind, and the reader is psychologically influenced by the text, and this leads the text to change its direction from the normal text to poetic text. Which gives the reader the impression that he is reading poetry rather than prose in some places.

KEYWORDS: Novel, Poetry, Overlap (Interference) Of Literary Genres, Poetic Language.